

Η ελληνική ανώτατη
εκπαίδευση στο
webometrics

Μελέτη 17

Γιώργος Σταμέλος

2016

HepNet
ISSN 2459-3508
DOI: 10.13140/RG.2.1.5151.4641
Πάτρα, 2016

Πίνακας περιεχομένων

1. Τοποθετώντας το ζήτημα	4
2. Γιατί το webometrics;	5
2.1 Η ταξινόμηση του webometrics: ποιά είναι; Τι κάνει;	5
3. Η ελληνική εκπαίδευση στην ταξινόμηση του webometrics	8
3.1 Τα πανεπιστήμια	8
3.2 Τα ΤΕΙ	9
3.3 Η ιδιωτική εκπαίδευση.....	10
4. Νοηματοδοτώντας τα αποτελέσματα - κατασκευάζοντας ένα μέτρο σύγκρισης	11
4.1 Ελληνικό ΑΕΠ και ταξινόμηση ελληνικών ιδρυμάτων	14
4.2 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: οι τρεις δείκτες	14
4.3 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: η ανάλυση.....	17
4.4 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: παράδοξες συγκρίσεις	18
5. Κάποια συμπεράσματα	21

1. Τοποθετώντας το ζήτημα

Η παρούσα μελέτη είναι συνέχεια παρόμοιων μελετών που αρχίσαμε να δημοσιεύουμε από το 2011 και μετά. Ο στόχος μας ήταν να αποδείξουμε ότι ο κυρίαρχος λόγος της πολιτικής τάξης της χώρας δεν ανταποκρινόταν στα υπαρκτά δεδομένα που αφορούσαν την ελληνική ανώτατη εκπαίδευση. Από την ανταπόκριση αυτών των εκθέσεων έχουμε την εντύπωση ότι ο στόχος έχει, τουλάχιστον εν μέρει, επιτευχθεί.

Από την άλλη, το ζήτημα των ταξινομήσεων και της νοσηματοδότησής τους παραμένει. Παρά τις ενστάσεις, κρατάμε ότι οι ταξινομήσεις ήρθαν για να μείνουν συνεπώς δεν μπορεί κανείς να τις αγνοήσει στο βαθμό που δέχονται υψηλή δημοσιότητα άρα επηρεάζουν το κοινό που ενδιαφέρεται για την ανώτατη εκπαίδευση. Από την άλλη, τουλάχιστον σε ερευνητικό επίπεδο, δεν πρέπει να αρθούν οι ενστάσεις ή και ευθείες αντιρρήσεις για το αν αυτού του είδους οι μετρήσεις μπορούν πραγματικά να αποδώσουν ικανοποιητικά την πανεπιστημιακή πραγματικότητα. Τουλάχιστον, είναι χρήσιμο να κρατήσει κανείς ότι και οι υπεύθυνοι των ταξινομήσεων αλλάζουν συνεχώς τα κριτήριά τους, σαφής ένδειξη ότι και οι ίδιοι καταλαβαίνουν τα όρια και τα προβλήματα των ταξινομήσεων πέραν της δημοφιλίας τους.

Ως απόρροια των συνεχών αλλαγών των κριτηρίων, η διαχρονική σύγκριση της θέσης ενός ιδρύματος είναι απλά ενδεικτική και σε κάθε περίπτωση μαθηματικά προβληματική. Συνεπώς, πρέπει να αντιμετωπίζεται συμβατικά και με προσοχή.

2. Γιατί το webometrics;

Οι ταξινομήσεις παγκοσμίως εξελίσσονται, διαφοροποιούνται, εξειδικεύονται και πολλαπλασιάζονται. Ο δυναμισμός τους εκφράζει, από τη μια, ένα παγκόσμιο ενδιαφέρον, από την άλλη, την ανάγκη απάντησης σε τρία βασικά ερωτήματα: α) μπορούμε να βάλουμε σε μια ενιαία λίστα όλα τα ιδρύματα του κόσμου; β) μήπως οι θεματικές ταξινομήσεις είναι πιο ουσιαστικές; και γ) μπορούμε να αξιολογήσουμε ικανοποιητικά ένα ίδρυμα με 4, 5 ή 6 κριτήρια;

Με βάση αυτούς τους προβληματισμούς, δημιουργήθηκε μια νέα γενιά ταξινομήσεων που θα ήθελε ουσιαστικά να απαντήσει σε αυτά τα ερωτήματα. Τέτοιες προσπάθειες είναι το U-Multirank που χρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το AHELO του ΟΟΣΑ. Η αλήθεια είναι πάντως ότι, αν και αυτές οι ταξινομήσεις ενέχουν μεγαλύτερη νοημοσύνη, θεωρήθηκαν πολύπλοκες και μη φιλικές στον απλό και μη εξοικειωμένο χρήστη.

Έτσι, η εστίαση στις ταξινομήσεις της πρώτης γενιάς παραμένει παρά τις τεκμηριωμένες ενστάσεις στο βαθμό που θεωρούνται πολύ φιλικές για τους μη ειδικούς ενδιαφερόμενους για την ανώτατη εκπαίδευση.

Οι πιο γνωστές τέτοιες ταξινομήσεις είναι 5-6. Μια από αυτές είναι και το webometrics (<http://www.webometrics.info/>). Αν κάποιος αναρωτηθεί γιατί να επιλεγεί αυτή για την εστίαση στην ελληνική ανώτατη εκπαίδευση, η απάντηση είναι απλή: διότι είναι η μόνη που ταξινομεί το σύνολο των ιδρυμάτων σε όλες τις χώρες του κόσμου. Συνεπώς, έχει κανείς τον πλήρη παγκόσμιο χάρτη και σε χώρες όπως η Ελλάδα, τον πλήρη εθνικό χάρτη. Αντίθετα, τα άλλα γνωστά rankings εστιάζουν σε ένα περιορισμένο αριθμό ιδρυμάτων και δεν δίνουν αναλυτικά στοιχεία για το σύνολο του συστήματός τους. Έτσι, είναι ίσως ενδεδειγμένα για χώρες οικονομικά ανταγωνιστικές στο παγκόσμιο στερέωμα αλλά όχι για χώρες του βεληνεκού της Ελλάδας.

2.1 Η ταξινόμηση του webometrics: ποιά είναι; Τι κάνει;

Οι ταξινομήσεις από μόνες τους εγείρουν ερωτηματικά και ζητήματα. Γι' αυτό, πρώτη μέριμνα των χρηστών τους κι ακόμη περισσότερο εκείνων που τις

συγκροτούν και τις προτείνουν είναι να δείξουν όχι τόσο ότι δεν έχουν αδυναμίες όσο το ό,τι έχουν λιγότερες από τις άλλες. Μία από τις κατατάξεις αυτές είναι το world ranking universities (<http://www.webometrics.info/>) την οποία προτείνει εδώ και κάποια χρόνια μία ομάδα Ισπανών ερευνητών του εργαστηρίου Cybermetrics (ερευνητική ομάδα που ανήκει στο ισπανικό κέντρο επιστημονικών ερευνών CSIC)¹.

Η τελευταία έκδοση του webometrics χρησιμοποιεί τα εξής κριτήρια.

- **PRESENCE.** Total number of web pages, according to Google, excluding pdf files. Weight: 10%
- **VISIBILITY.** We recover larger value of the two inlinks providers (ahrefs & Majestic), instead of using the average. For improving reliability we increase to the 20 top linking domains and their corresponding backlinks the values to be excluded. Weight: 50% (see also section about Bad practices)
- **OPENNESS.** Total number of pdf files according to Google. Weight: 10%. (see also section about Bad practices)
- **EXCELLENCE.** The Scimago data (top 10% most cited papers by discipline) for the five year period 2009-2013. New Weight: 30%.

Όσον αφορά τις «κακές πρακτικές» για το συγκεκριμένο ranking, αυτές είναι:

The Webometrics Rank of a university is strongly linked to the **volume and quality of the contents** it publishes on the Web. Such contents should be originated by the

¹ Οι ερευνητές εκθέτουν την επιχειρηματολογία τους σε σειρά από άρθρα, ενδεικτικά:

Aguillo, IF; Bar-Ilan, J; Levene, M. Ortega, JL (2010). Comparing university rankings. **Scientometrics**, 85:243-256

Aguillo, IF; Bar-Ilan, J; Levene, M; Ortega, JL (2010). Comparing university rankings. **Scientometrics**, 85:243-256

Aguillo, IF; Ortega, JL; Fernández, M; Utrilla, A.M. (2010). Indicators for a webometric ranking of open access repositories. **Scientometrics**, 82(3):477-486

Aguillo, I.F.; Ortega, J. L. & Fernández, M. (2008). Webometric Ranking of World Universities: Introduction, Methodology, and Future Developments. **Higher Education in Europe**, 33(2/3): 234-244.

Ortega, J. L., Aguillo, I. F. (2009). Mapping World-class universities on the Web. **Information Processing & Management**, 45(2): 272-279

Aguillo, I. F.; Granadino, B.; Ortega, J. L.; Prieto, J. A. (2006). Scientific research activity and communication measured with cybermetric indicators. **Journal of the American Society of Information Science and Technology**, 57(10): 1296-1302

Aguillo, I. F.; Granadino, B.; Ortega, J.L. & Prieto, J.A. (2005). What the Internet says about Science. **The Scientist**, 19(14):10

faculty and other members of the university or by special agreement with external authors. It is not fair to use external contents for improving the rank of the university. It is not correct to increase artificially the number of files in the website, especially in the repository, duplicating the same material in different file formats or splitting a document in many different files (for example, a pdf file for every page in a monograph!). This is not only an **unethical** behavior, but also according to the international law it is **illegal**, as using the documents of third parties without permission, violating the copyright of other authors, institutions and editorials is crime that could involve fines by damages in the order of millions of dollars and prison penalties. European Union law punishes even to link to websites that provides access to pirated contents.

Visibility indicator intends to measure the impact of the contents of the websites, using external inlinks as a proxy. As external domains that link intensively to the central domain of the university can be closely associated with the institution (sports teams, students blogs, museums, hospitals) the top 10 linking domains are excluded from the visibility calculation. However we have discovered that certain CIOs are setting up external student forums specially suited for producing large number of links to the university webpages, using even systems that promote **piracy, illegal drugs, pornography, terrorism or pederasty** (crimes penalized with capital punishment in some countries!). In other cases university is expending huge amounts of money for **buying links** to link farms to artificially increase the number of links. In one case the university contracted 1000 domains with 30 million links altogether that is certainly very costly, very unprofessional and clearly a **crime** if public money is involved.

* **Criteria regarding Visibility.** For avoiding subjective decisions we adopted a quantitative criteria. It will converted to zero (rank marked 99999th) those visibility indicators beyond 80% of the other indicators average.

* **Criteria regarding Openness.** It will be considered excessive (except when a reasonably explanation is provided) those collections of over 30000 pdf files that amounts for over one third of the total size (number of items) of the webdomain. The openness indicator will be marked 99999 and the raw value for the calculation of the composite indicator will be zero.

3. Η ελληνική εκπαίδευση στην ταξινόμηση του webometrics

Σύμφωνα με την τελευταία έκδοση του webometrics τα ελληνικά ιδρύματα εμφανίζουν την ακόλουθη εικόνα.

Ας ξεκινήσουμε από αυτό που θα σοκάρει τον Έλληνα αναγνώστη. Η ιδιωτική εκπαίδευση υπάρχει, αξιολογείται και εμφανίζεται στις παγκόσμιες ταξινομήσεις.

Στη συγκεκριμένη ταξινόμηση εμφανίζονται 77 συνολικά ιδρύματα ή δομές εκ των οποίων: 22 Πανεπιστήμια, 16 ΤΕΙ², 34 ιδιωτικές δομές, 2 στρατιωτικές ακαδημίες, 2 ωδεία και ένα «άλλο»³.

3.1 Τα πανεπιστήμια

Με βάση τα στοιχεία του webometrics δημιουργήθηκε ο πίνακας 1. Σύμφωνα με τα στοιχεία του φαίνεται ότι:

- Ένα (1) πανεπιστήμιο (ΑΠΘ) ανήκει στο καλύτερο 1% του κόσμου.
- Πέντε (5) πανεπιστήμια (ΕΚΠΑ, ΕΜΠ, Πατρών, Κρήτης και Ιωαννίνων) ανήκουν μεταξύ του 1 και 3% του κόσμου.
- Πέντε (5) πανεπιστήμια (Αιγαίου, Θεσσαλίας, ΔΠΘ, Μακεδονίας και Πολυτεχνείο Κρήτης) ανήκουν μεταξύ του 3 και 5% του κόσμου.
- Επτά (7) πανεπιστήμια (ΟΠΑ, Πειραιά, ΠαΠελ, Γεωπονικό, Χαροκόπειο, ΕΑΠ και Δυτικής Μακεδονίας) ανήκουν μεταξύ του 5 και 10% του κόσμου.

Συνολικά λοιπόν, 18 από τα 22 ελληνικά δημόσια πανεπιστήμια ανήκουν στο καλύτερο 10% του κόσμου. Στοιχείο άξιο προσοχής σε μια συστηματική προσέγγιση της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Πάντως, το εντυπωσιακότερο στοιχείο είναι ό,τι σε σύγκριση με προγενέστερες ταξινομήσεις του webometrics τα περισσότερα ελληνικά πανεπιστήμια φαίνεται να βελτιώνουν τη θέση του παρά την οικονομική κρίση και την κατάρρευση της δημόσιας χρηματοδότησης.

² Εδώ αποδεικνύει ότι οι περίφημες συνενώσεις του σχεδίου ΑΘΗΝΑ δεν έχουν ολοκληρωθεί....

³ Το «άλλο» αφορά δομή του ΕΚΠΑ (National and Kapodistrian University of Athens Medical School) και είναι παράδειγμα «κακής πρακτικής» του ιδρύματος το οποίο θα μπορούσε να είναι σε σημαντικά υψηλότερη θέση.

Πίνακας 1: Παγκόσμια Κατάταξη Ελληνικών Δημόσιων Πανεπιστημίων (2016)						
A/A μεταξύ ΑΕΙ	A/A απόλυτη θέση	Πανεπιστήμιο	Παγκόσμια Κατάταξη 2016	Παγκόσμια Κατάταξη 2013	Παγκόσμια Κατάταξη 2011	Κατά προσέγγιση % της παγκόσμιας κατάταξης (2016)
1	1	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	196	194	407	1
2	2	Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	247	268	430	1-3%
3	3	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο	345	417	340	
4	4	Πανεπιστήμιο Πατρών	535	556	685	
5	5	Πανεπιστήμιο Κρήτης	543	460	631	
6	6	Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	656	802	1047	
7	7	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	911	726	920	3-5%
8	8	Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	920	1318	1639	
9	9	Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης	923	831	1306	
10	10	Πανεπιστήμιο Μακεδονίας	1159	1358	978	
11	11	Πολυτεχνείο Κρήτης	1165	1255	1904	
12	12	Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1211	1269	1151	5-10%
13	13	Πανεπιστήμιο Πειραιά	1282	1608	1745	
14	14	Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	1328	2593	2648	
15	15	Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών	1540	1869	2179	
16	16	Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Αθηνών	2098	2440	4316	
17	17	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο	2158	1735	2652	
18	18	Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας	2186	3030	4094	
19	20	Ιόνιο Πανεπιστήμιο	2718	3074	2060	10-15%
20	24	Πάντειο Πανεπιστήμιο Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών	3444	3802	3403	
21	30	Ελληνικό Διεθνές Πανεπιστήμιο	5587	6725	9810	20-25%
22	34	Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών	6653	6494	6809	25-30%

3.2 Τα ΤΕΙ

Ο πίνακας 2 μας δίνει τα αντίστοιχα στοιχεία για τα ΤΕΙ δεδομένα. Αναλυτικότερα:

- Ένα (1) ΤΕΙ (Πειραιά) βρίσκεται μεταξύ του καλύτερου 5 έως 10% του κόσμου
- Τρία (3) ακόμα (Λάρισα, Κρήτη, Αθήνα) βρίσκονται μεταξύ του 10 και 15%
- Εντύπωση προκαλεί ότι οι αλλαγές που επέφερε το σχέδιο ΑΘΗΝΑ, σε μερικές περιπτώσεις, δεν έχουν ολοκληρωθεί. Για παράδειγμα εμφανίζεται

ακόμα το ΤΕΙ Μεσολογγίου ως ανεξάρτητο του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας (Πάτρας) ενώ τα ΤΕΙ Λαμίας και Χαλκίδας εμφανίζονται ανεξάρτητα.

Τέλος, η εικόνα των ΤΕΙ είναι πολυπλοκότερη εκείνης των πανεπιστημίων και όχι τόσο θετική. Σε αρκετές περιπτώσεις η επιδείνωση της θέσης είναι σημαντική. Από την άλλη, τα ιδρύματα που βρίσκονται στο τέλος του πίνακα φαίνεται να βελτιώνουν τη θέση τους.

A/A μεταξύ ΤΕΙ	A/A απόλυτη θέση	ΤΕΙ	Παγκόσμια Κατάταξη 2016	Παγκόσμια Κατάταξη 2013	Παγκόσμια Κατάταξη 2011	Κατά προσέγγιση % της παγκόσμιας κατάταξης
1	19	ΤΕΙ Πειραιά	2257	3946	2970	5-10%
2	21	ΤΕΙ Λάρισας	2778	1948	2183	10-15%
3	22	ΤΕΙ Κρήτης	2886	3406	2768	
4	23	ΤΕΙ Αθήνας	3298	3497	2436	
5	25	ΤΕΙ Θεσσαλονίκης	3707	1591	1809	15-20%
6	27	ΤΕΙ Μεσολογγίου	3999	2587	4557	20-25%
7	29	ΤΕΙ Ηπείρου	4939	6837	4368	
8	31	ΤΕΙ Καβάλας	5996	4014	3852	
9	32	ΤΕΙ Σερρών	6190	4460	3111	25-30%
10	33	ΤΕΙ Πάτρας	6247	5629	3530	
11	35	ΑΣΠΑΙΤΕ	6794	7784	8541	
12	36	ΤΕΙ Λαμίας	7035	7768	5797	>30%
13	37	ΤΕΙ Χαλκίδας	7477	7723	5893	
14	39	ΤΕΙ Κοζάνης	7830	3658	2505	
15	40	ΤΕΙ Καλαμάτας	7970	10722	10818	
16	41	ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	8120	8846	8001	

3.3 Η ιδιωτική εκπαίδευση

Όσον αφορά την ταξινόμηση της ιδιωτικής εκπαίδευσης φαίνεται ότι αυτή ως συνολική εικόνα βρίσκεται χαμηλά και ενίοτε στον πάτο της κατάταξης στο σύνολο του κόσμου. Τα δύο συγκριτικά καλύτερα ιδρύματα βρίσκονται μόλις στο καλύτερο 15-20% του κόσμου.

Πίνακας 3: Παγκόσμια Κατάταξη Ιδιωτικών Ιδρυμάτων Εκπαίδευσης (2013-Ιούλιος)						
A/A μεταξύ ΙΙΕ	A/A απόλυτη θέση	Ιδιωτικά Ιδρύματα	Παγκόσμια Κατάταξη 2016	Παγκόσμια Κατάταξη 2013	Παγκόσμια Κατάταξη 2011	Κατά προσέγγιση % της παγκόσμιας κατάταξης
1	26	American College of Greece	3787	4717	11835	15-20%
2	28	The American School of Classical Studies at Athens	4670	5279	7144	
3	38	Alba Graduate Business School	7699	7124	7487	>30%
4	42	American College of Thessaloniki	8830	9416	9076	
5	43	American Farm School Thessaloniki	8914	6748	9801	
6	44	Athens Information Technology	9605	8514	8402	
7	45	New York College	10419	10626	9206	
8	46	City College International Faculty of the University of Sheffield	10615	7407	xxx	
9	48	Mediterranean College	12482	xxx	xxx	
10	49	College Year in Athens	12924	13234	xxx	
11	50	AKMI Metropolitan College	13245	xxx	xxx	
12	51	Akto Art & Design	13503	14151	xxx	
13	52	City University Athens	13818	13528	xxx	
14	53	Independent Science & Technology Studies	14169	14145	xxx	
15	54	Bca Business Studies	14448	15147	xxx	
16	56	ICBS Business School	15436	15418	xxx	
17	57	Hellenic American Education Center	15768	xxx	xxx	
18	58	Swiss Business School for international Hotel & Tourism Management Education (Alpine Center)	15897	13587	xxx	
19	59	Vakalo Art & Design College	16117	xxx	xxx	
20	61	Hellenic American University	17167	15720	xxx	
21	62	British Hellenic College	17195	xxx	xxx	
22	64	Aegean Omiros College	18052	xxx	xxx	
23	65	AAS College Applied Arts Studies	18795	xxx	xxx	
24	66	DEI College	18937	xxx	xxx	
25	67	Athens School of Management	19099	16987	xxx	
26	68	College of Professional Journalism	19337	xxx	xxx	
27	69	Institution d' Etudes Francophones	20065	xxx	xxx	
28	71	American University of Athens	20833	18571	xxx	
29	72	Attico College	21086	xxx	xxx	
30	73	Athinaiki Ekpaideftiki Etairia Rene Descartes College CNAM	21205	xxx	xxx	
31	74	Greek Bible College	21427	xxx	xxx	
32	75	MBS College College of Crete Heraklion	21559	xxx	xxx	
33	76	European College for Tourism Studies Corfu	23295	xxx	xxx	
34	77	Athenian College	23807	xxx	xxx	

4. Νοηματοδοτώντας τα αποτελέσματα – κατασκευάζοντας ένα μέτρο σύγκρισης

Το ζητούμενο της προηγούμενης ανάλυσης έχει να κάνει με το πως μπορούν να κριθούν τα προηγούμενα αποτελέσματα. Για να γίνει αυτό χρειάζεται να κατασκευαστούν κάποιοι δείκτες με τους οποίους κάποιος θα μπορέσει να αποτιμήσει την εικόνα των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Στη συνέχεια θα επιχειρηθεί η συγκεκριμενοποίηση τριών δεικτών.

1^{ος} Δείκτης

Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η εκπαίδευση συνδέεται με την ανάπτυξη και ότι η ανώτατη εκπαίδευση έχει σχέση και αναφορά με την οικονομία μιας χώρας. Στη βάση αυτής της παραδοχής έχουν ιδρυθεί διάφοροι διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται εντατικά (και) με την εκπαίδευση όπως είναι ο ΟΟΣΑ, η Διεθνής Τράπεζα ή η Ουνέσκο.

Βασικός δείκτης της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) της. Κατά συνέπεια, το ΑΕΠ μιας χώρας προσδιορίζει τη θέση της στην παγκόσμια σκακιέρα και είναι ένας καλός δείκτης για την αποτύπωση της εκτίμησης ανάπτυξης της ανώτατης εκπαίδευσής τους.

Στο διεθνή χώρο υφίστανται τέσσερις (4) πολύ γνωστές ταξινομήσεις των κρατών με βάση το ΑΕΠ τους. Είναι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, της Παγκόσμιας Τράπεζας, των Ηνωμένων Εθνών και της CIA των Ηνωμένων Πολιτειών (https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_%28nominal%29).

Μάλιστα, επειδή τα στοιχεία που αναλύθηκαν αφορούν ουσιαστικά το 2015 και επειδή μόνο το ΔΝΤ δίνει στοιχεία του 2015, θα επιλέξουμε να βασιστούμε κατά προτεραιότητα στα δικά του στοιχεία.

Συνεπώς, ένας καλός τρόπος νοηματοδότησης της ταξινόμησης των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης θα ήταν η σύγκρισή τους, αφενός, με την θέση της χώρας που αφορά την οικονομική της ανάπτυξη, αφετέρου, με άλλα ιδρύματα χωρών με παρεμφερές του ελληνικού ΑΕΠ. Σε αυτό, και δεδομένης της ένταξης της Ελλάδας στην ευρύτερη υπερκρατική οντότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα ήταν σκοπιμότερο η σύγκριση να γίνει με χώρες της ίδιας περιοχής του κόσμου στον

οποίο ανήκει η Ελλάδα. Έτσι, αν κανείς πάρει τις τρεις χώρες της ΕΕ με το σχετικά μεγαλύτερο του ελληνικού ΑΕΠ και τις τρεις χώρες της ΕΕ με το σχετικά μικρότερο του ελληνικού ΑΕΠ, θα κατασκεύαζε μια ομάδα έξι κρατών με τις οποίες θα μπορούσε να συγκριθεί η Ελλάδα κατά τρόπο ικανοποιητικό.

2^{ος} Δείκτης

Ένας δεύτερος σημαντικός δείκτης θα ήταν η κατακεφαλήν δαπάνη ανά φοιτητή. Μάλιστα, η παρουσίαση του δείκτη αυτού θα ήταν ουσιαστικότερη αν επικεντρωνόταν στην ομάδα των προηγούμενων έξι κρατών της ΕΕ με το πλησιέστερο του ελληνικού ΑΕΠ. Εδώ βασική πηγή θα έχουμε την τελευταία έκδοση του ΟΟΣΑ («Education at a glance») του 2015. Βέβαια, όπως συνήθως γίνεται η έκδοση αυτή δεν περιλαμβάνει στοιχεία για την Ελλάδα (αφού η Ελλάδα έχει παψει να στέλνει σχετικά στοιχεία), συνεπώς σε ό,τι αφορά την Ελλάδα θα βασιστούμε στα στοιχεία που παραθέτει η Έκθεση του ΚΑΝΕΠ της ΓΣΕΕ («2014. Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης. Η ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση. Μέρος Β' το εθνικό πλαίσιο αναφοράς (2002-2012)»). Στην Έκθεση αυτή υπάρχουν σχετικά στοιχεία για το έτος 2012 (σελ.41).

3^{ος} Δείκτης

Τέλος, ένας 3^{ος} δείκτης ακόμα περισσότερο εστιασμένος έχει να κάνει με τη θέση της Ελλάδας στον κόσμο με βάση τον αριθμό των επιστημονικών δημοσιεύσεων, σύμφωνα με την έγκυρη, ανεξάρτητη και διεθνή πηγή πληροφόρησης scopus (http://www.scimagojr.com/countryrank.php?area=0&category=0®ion=all&year=2000&order=it&min=0&min_type=it). Μάλιστα κι εδώ το σημαντικό είναι η σύγκριση με την ομάδα των 6 χωρών της ΕΕ έτσι όπως αυτή συγκροτήθηκε προηγουμένως.

Κατασκευάζοντας λοιπόν αυτούς τους τρεις δείκτες που πάνε από το γενικότερο στο ειδικότερο, μπορεί κανείς να λάβει εκείνες τις απαραίτητες πληροφορίες για να κρίνει τις επιδόσεις των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα την ταξινόμησή τους στο webometrics.

4.1 Ελληνικό ΑΕΠ και ταξινόμηση ελληνικών ιδρυμάτων

Σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα η Ελλάδα βρίσκεται:

- Κατά το ΔΝΤ, στην 44^η θέση για το 2015 σε σύνολο 188 κρατών ή στο καλύτερο 23% του κόσμου
- Κατά τη Παγκόσμια Τράπεζα, στην 45η θέση για το 2014 σε σύνολο 189 κρατών ή στο καλύτερο 24% του κόσμου
- Κατά τα Ηνωμένα Έθνη, στην 42η θέση για το 2014 σε σύνολο 193 κρατών ή στο καλύτερο 22% του κόσμου
- Κατά τη CIA, στη 43^η θέση για το 2013-2014 σε σύνολο 195 κρατών ή στο καλύτερο 22% του κόσμου

(https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_%28nominal%29).

Καταρχάς, πρέπει να σημειωθεί η ραγδαία υποχώρηση της χώρας λόγω της οικονομικής κρίσης και της συρρίκνωσης του ΑΕΠ δεδομένου ότι το 2011 βρισκόταν στην 34^η ή την 35^η θέση αντίστοιχα στις σχετικές ταξινομήσεις ή στο καλύτερο 18% του κόσμου (Μελέτη 9 του HerNet).

Με βάση αυτή την ταξινόμηση, θα μπορούσε κανείς να κάνει μια πρώτη εκτίμηση σχετικά με τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης της Ελλάδας, στο βαθμό που όσα από αυτά βρίσκονται υψηλότερα του καλύτερου 22-24% κατέχουν θέση υψηλότερη από την αντίστοιχη της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Έτσι, διαπιστώνει κανείς ότι το σύνολο σχεδόν των πανεπιστημίων και ένα σημαντικό μέρος των ΤΕΙ βρίσκονται σε καλύτερες θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη σε σχέση με εκείνη της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας.

4.2 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: οι τρεις δείκτες

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί μια σύγκριση με βάση τους προτεινόμενους τρεις δείκτες.

1^{ος} Δείκτης

Με βάση τους πίνακες ταξινόμησης των τεσσάρων πηγών που αναφέρθηκαν προηγουμένως μπορεί κανείς να φτιάξει τον επόμενο πίνακα 4.

Πίνακας 4: Κράτη μέλη της ΕΕ με σχετικό ως προς το ελληνικό ΑΕΠ σε διάφορες παγκόσμιες κατατάξεις με βάση το ΑΕΠ				
Χώρες	ΔΝΤ (2015)	Παγκόσμια Τράπεζα (2014)	Ηνωμένα Έθνη (2014)	CIA World Factbook (2013-14)
(Αυστρία)			(28)	(28)
Δανία	34	34	34	33
Φιλανδία	40	40	40	40
Ιρλανδία	42	44	(43)	(44)
ΕΛΛΑΔΑ	44	45	42	43
Πορτογαλία	45	48	44	46
Τσεχία	51	50	47	
Ρουμανία	53	53		52

Όπως έχουμε ήδη εξηγήσει, στη συνέχεια, θα εργαστούμε κυρίως με τις χώρες: Δανία, Φιλανδία, Ιρλανδία, Πορτογαλία, Τσεχία και Ρουμανία, δεδομένου ότι τα στοιχεία του ΔΝΤ είναι τα πλέον πρόσφατα. Όποτε κρίνεται σκόπιμο θα παρατίθενται επίσης στοιχεία για την Αυστρία.

2^{ος} Δείκτης

Στη συνέχεια, με βάση τα στοιχεία του ΟΟΣΑ, του 2012 (πίνακας Β.1.1^α, σελ.219) και του ΚΑΝΕΠ (σελ.41), κατασκευάζεται ο επόμενος πίνακας 5.

Πίνακας 5: Δαπάνες ανά φοιτητή (2012)		
Χώρες	Δαπάνη ανά φοιτητή (2012)	% δαπανών ως προς τις ελληνικές
(Αυστρία)	15.549	375,7
Δανία	xxx	xxx
Φιλανδία	17.863	431,6
Ιρλανδία	14.922	360,5
ΕΛΛΑΔΑ	4.139	100
Πορτογαλία	9.196	222,2
Τσεχία	10.319	249,3
Ρουμανία	xxx	xxx

Είναι χαρακτηριστικό ότι όλες οι χώρες που δίνουν στοιχεία, παρουσιάζουν χρηματοδότηση ανά φοιτητή από 2,2 έως 4,3 φορές περισσότερες της αντίστοιχης

ελληνικής χρηματοδότησης. Μάλιστα, η ελληνική χρηματοδότηση είναι σημαντικά μειωμένη σε σχέση με εκείνη του 2009 (που παρουσιάστηκε στην Μελέτη 9 του HerNet).

Συνεπώς, μεταξύ των πλέον παρεμφερών, σε οικονομικό μέγεθος, ευρωπαϊκών κρατών, η χώρα μας δίνει με απόσταση τα λιγότερα χρήματα ανά φοιτητή ανώτατης εκπαίδευσης.

3^{ος} Δείκτης

Τέλος, ο 3^{ος} δείκτης είναι εξίσου αποκαλυπτικός.

Rank	Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H Index
(24)	(Αυστρία)	268472	250181	4334382	583299	19,24	449
25	Δανία	263026	245115	5494671	779833	24,94	518
26	Φιλανδία	234846	223366	4295721	666893	21,20	443
27	ΕΛΛΑΔΑ	224897	209043	2702414	444424	14,36	326
28	Τσεχία	213209	206738	1867611	440161	10,74	294
33	Πορτογαλία	189052	179134	2096242	407892	15,17	297
39	Ιρλανδία	135843	123585	1999703	233733	19,01	332
41	Ρουμανία	125576	122884	619956	153395	7,24	167

Εκείνο που πρωτίστως αξίζει προσοχής είναι η εξαιρετική αντιστοιχία μεταξύ ταξινόμησης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και επιστημονικής παραγωγής και επίδρασης στο παγκόσμιο επίπεδο. Η Ελλάδα παρακολουθεί και κρατά τη θέση της μεταξύ των συγκεκριμένων χωρών.

Ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο είναι ότι η Ελλάδα βρίσκεται στην 27^η θέση παγκοσμίως σε επιστημονική παραγωγή και επίδραση όταν η οικονομική ανάπτυξη της χώρας την κατατάσσει μόλις στην 44 ή 45 θέση.

Συνεπώς, θα πρέπει κανείς να δεχθεί ότι η επιστημονική παραγωγή της χώρας είναι σημαντικότερη της οικονομικής της ανάπτυξης.

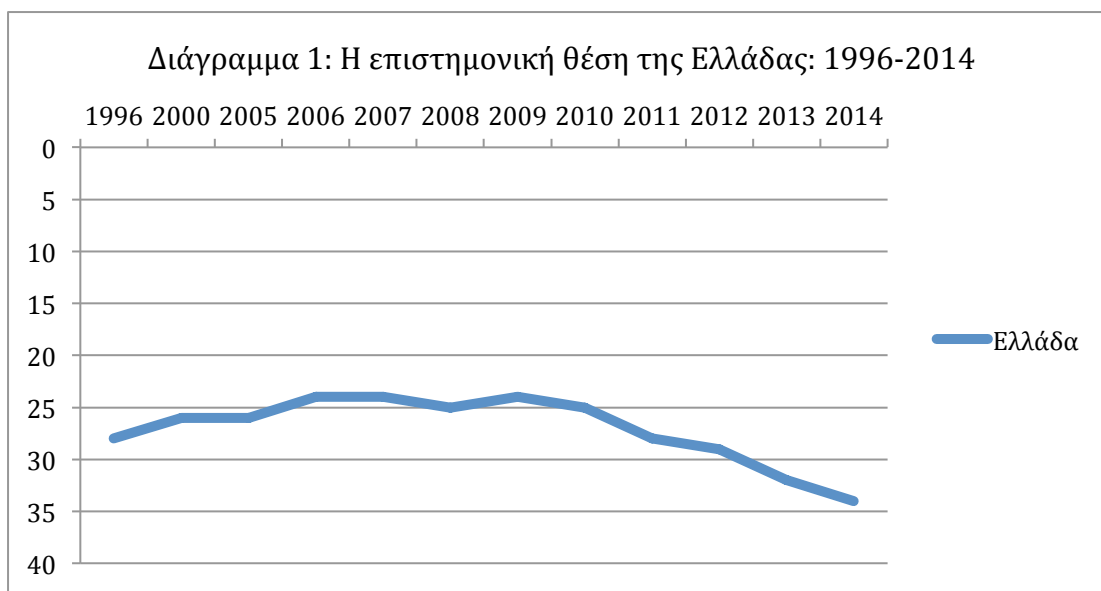
Βέβαια, τα στοιχεία αυτά κρύβουν και ανησυχητικές πλευρές απολύτως σε αρμονία με την τεράστια οικονομική κρίση. Αν λοιπόν κάποιος δεν πάρει το σύνολο της περιόδου (1996-2014) αλλά μόνο το τελευταίο διαθέσιμο χρόνο τότε τα δεδομένα χωρίς να ανατρέπουν τα αποτελέσματα της σύγκρισης καταδεικνύουν τη σύνδεση

οικονομικής ανάπτυξης (εδώ οικονομικής συρρύκνωσης) και επιστημονικής παραγωγής και επίδρασης. Ο πίνακας 7 είναι αποκαλυπτικός.

Πίνακας 7: Ταξινόμηση της Ελλάδας με βάση τις δημοσιεύσεις (2014)							
Rank	Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H Index
24	Δανία	22187	20292	19412	4672	0,87	518
25	(Αυστρία)	21117	19102	14825	3292	0,7	449
26	Τσεχία	20137	19098	8919	3033	0,44	294
27	Πορτογαλία	19911	18447	10609	2823	0,53	297
32	Φιλανδία	17203	15936	11606	2851	0,67	443
34	ΕΛΛΑΔΑ	16734	15074	9443	2135	0,56	326
38	Ρουμανία	12563	12091	3973	1215	0,32	167
42	Ιρλανδία	11272	10159	7406	1528	0,66	332

Η Ελλάδα κατρακυλά στην 34 θέση (βέβαια 10 θέσεις ακόμα υψηλότερα από την θέση της οικονομικής ανάπτυξή της) με συνέπεια να την έχουν υπερκεράσει χώρες όπως η Τσεχία και η Πορτογαλία.

Τέλος, η άμεση επιρροή της οικονομικής συρρύκνωσης πάνω στην επιστημονική παραγωγή απεικονίζεται με σαφήνεια στο επόμενο διάγραμμα.

4.3 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: η ανάλυση

Με βάση αυτά τα στοιχεία, μπορεί πλέον κανείς να κατασκευάσει μια τεκμηριωμένη σύγκριση μεταξύ, από τη μια, της Ελλάδας και, από την άλλη, των

πλησιέστερων σε αυτήν ευρωπαϊκών κρατών (3 με μεγαλύτερο και 3 με μικρότερο ΑΕΠ).

Πίνακας 9: Παγκόσμια κατάταξη ιδρυμάτων ευρωπαϊκών χωρών με ΑΕΠ ανάλογο με το ελληνικό (2015)								
Χώρες	Σύνολο ιδρυμάτων	Καλύτερο 1%	% επί του συνόλου ιδρυμάτων	Καλύτερο 1-3%	Καλύτερο 3-5%	Καλύτερο 5-10%	Σύνολο 10%	% επί του συνόλου ιδρυμάτων
Δανία	79	3	3,8	2	2	1	8	10,1
Φιλανδία	44	1	2,3	7	2	3	13	29,5
Ιρλανδία	47	1	2,1	5	1	6	13	27,7
ΕΛΛΑΔΑ	77	1	1,3	5	5	7	18	23,4
Πορτογαλία	105	1	1,0	5	5	11	22	21,0
Τσεχία	81	1	1,2	4	6	8	19	23,5
Ρουμανία	108	0	0,0	0	3	9	12	11,1

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα 9, η Ελλάδα επιτυγχάνει συγκρίσιμα αποτελέσματα με ευρωπαϊκές χώρες με συγκρίσιμο ΑΕΠ, με εξαίρεση τη Δανία και τη Ρουμανία. Οι δύο αυτές χώρες υπολείπονται κατά πολύ των υπολοίπων, από διαφορετική όμως διαδρομή. Η Δανία φαίνεται ότι ακολουθεί ένα ελιτίστικο μοντέλο στο βαθμό που είναι η μόνη χώρα με 3 ιδρύματα στο καλύτερο 1% όμως από εκεί και πέρα πολύ λίγα ιδρύματά της εντάσσονται στο καλύτερο 10%. Αντίθετα, η Ρουμανία δεν έχει κανένα ίδρυμα στο καλύτερο 3%.

Συνεπώς, μπορεί κανείς να καταλήξει ότι τα αποτελέσματα των ελληνικών ανώτατων ιδρυμάτων είναι απολύτως φυσιολογικά σε σύγκριση με συγκρίσιμες με την Ελλάδα χώρες. Μάλιστα, η θέση των ελληνικών ιδρυμάτων είναι σε εμφανώς καλύτερη θέση σε σχέση με την οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

4.4 Κατασκευάζοντας μια σύγκριση: παράδοξες συγκρίσεις

Παρόλο που μαθηματικά δεν στέκει να συγκρίνει κανείς ανόμοια πράγματα, στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί μια σύγκριση των ελληνικών ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης με τα αντίστοιχα ιδρύματα των 5 μεγαλύτερων ευρωπαϊκών χωρών και των ΗΠΑ.

Είναι προφανές ότι η σύγκριση είναι απολύτως πειραματική με στόχο τη διαπίστωση της απόστασης που χωρίζει τις μεγαλύτερες χώρες (ευρωπαϊκές και μη) με την Ελλάδα.

1^{ος} Δείκτης

Πίνακας 10: Τα μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη, οι ΗΠΑ και η Ελλάδα με βάση το ΑΕΠ τους				
Χώρες	ΔΝΤ (2015)	Παγκόσμια Τράπεζα (2014)	Ηνωμένα Έθνη (2014)	CIA World Factbook (2013-14)
ΗΠΑ	1	1	1	1
Γερμανία	4	4	4	4
Γαλλία	6	6	6	6
Ηνωμένο Βασίλειο	5	5	5	5
Ιταλία	8	8	8	8
Ισπανία	14	14	13	14
ΕΛΛΑΔΑ	44	45	42	43

2^{ος} Δείκτης

Η Ελλάδα αποδεικνύεται ότι δίνει από 6,4 έως 2,4 φορές λιγότερα χρήματα ανά φοιτητή από ότι οι μεγαλύτερες χώρες της ΕΕ και οι ΗΠΑ. Συνεπώς, τα μεγέθη είναι ιδιαίτερα αρνητικά για τα ελληνικά ιδρύματα.

Πίνακας 11: Δαπάνες ανά φοιτητή		
Χώρες	Δαπάνη ανά φοιτητή (2012)	% δαπανών ως προς τις ελληνικές
ΗΠΑ	26.562	641,7
Γερμανία	17.157	414,5
Γαλλία	15.281	369,2
Ηνωμένο Βασίλειο	24.338	588,0
Ιταλία	10.071	243,3
Ισπανία	12.356	298,5
ΕΛΛΑΔΑ	4.139	100

3^{ος} Δείκτης

Πίνακας 12: Ταξινόμηση της Ελλάδας με βάση τις δημοσιεύσεις (1996-2014)

Rank	Country	Documents	Citable documents	Citations	Self-Citations	Citations per Document	H Index
1	ΗΠΑ	8626193	7876234	177434935	83777658	23,36	1648
3	Ηνωμένο Βασίλειο	2397817	2103145	44011201	10321539	21,03	1015
4	Γερμανία	2176860	2045433	35721869	9141181	18,5	887
6	Γαλλία	1555629	1468286	24700140	5516943	17,95	811
8	Ιταλία	1200448	1117013	18019464	4186908	17,52	713
10	Ισπανία	952099	884670	12628097	3068362	16,14	591
27	ΕΛΛΑΔΑ	224897	209043	2702414	444424	14,36	326

Είναι εμφανές ότι η μεγάλη οικονομική απόσταση αντανακλάται με σαφήνεια στην επιστημονική παραγωγή και επίδραση.

Τέλος, συγκρίνοντας την ταξινόμηση των ιδρυμάτων αυτών των χωρών έχουμε τον επόμενο πίνακα 13.

Πίνακας 13: Παγκόσμια κατάταξη ιδρυμάτων ευρωπαϊκών χωρών με ΑΕΠ κοντά στο ελληνικό (2015)

Χώρες	Σύνολο ιδρυμάτων	Καλύτερο 1%	% επί του συνόλου ιδρυμάτων	Καλύτερο 1-3%	Καλύτερο 3-5%	Καλύτερο 5-10%	Σύνολο 10%	% επί του συνόλου ιδρυμάτων
ΗΠΑ	3308	94	2,8	106	89	231	520	15,7
Ηνωμένο Βασίλειο	290	17	5,9	36	32	28	113	39,0
Γερμανία	458	21	4,6	35	10	22	88	19,2
Γαλλία	515	1	0,2	16	40	57	114	22,1
Ιταλία	237	9	3,8	21	20	15	65	27,4
Ισπανία	237	9	3,8	26	13	11	59	24,9
ΕΛΛΑΔΑ	77	1	1,3	5	5	7	18	23,4

Τα ενδιαφέροντα στοιχεία είναι δύο. Όσον αφορά την Ελλάδα, όχι μόνο δεν φαίνεται να υπολείπεται από τις υπόλοιπες χώρες του πίνακα αλλά ενίοτε εμφανίζει καλύτερα συστηματικά αποτελέσματα στο επίπεδο του 10%.

Δεύτερον, ο πίνακας αυτός σκιαγραφεί δύο διαφορετικά μοντέλα. Ένα ελιτίστικο όπου εκείνο που ενδιαφέρει είναι η καταγραφή όσο γίνεται περισσότερων ιδρυμάτων στο 1% και ένα συστηματικό μοντέλο όπου το σύνολο πρυτανεύει της μονάδας. Σε κάθε περίπτωση όμως το πιο αξιοπρόσεκτο εθνικό μοντέλο είναι αυτό του Ηνωμένου Βασιλείου που φαίνεται να συνδυάζει τα δύο μοντέλα.

5. Κάποια συμπεράσματα

Αν ακούσει κανείς τον κυρίαρχο λόγο της πολιτικής τάξης της χώρας και των μέσων μαζικής ενημέρωσης θα θεωρήσει ότι η ελληνική ανώτατη εκπαίδευση είναι διαλυμένη και κακής ποιότητας. Το κλασικότερο ίσως παράδειγμα που δίνεται για την τεκμηρίωση της θέσης είναι ότι κανένα ελληνικό πανεπιστήμιο δεν είναι στα 100 πρώτα του κόσμου.

Το εντυπωσιακό δεν είναι τόσο η αναγωγή των 100 πρώτων πανεπιστημίων σε θέσφατο. Το εντυπωσιακό είναι ότι η εστίαση στα 100 πρώτα πανεπιστήμια δεν επενδύεται με έναν ορθολογικό λόγο για το γιατί αυτό θα ήταν θετικό ή εφικτό. Η σχετική εστίαση γίνεται στο κενό μακριά από ένα οικονομικο-εργασιακό και κοινωνικό πλαίσιο και τα διακυβεύματά του. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μια παραλλαγή του παραδοσιακού «η μάθηση είναι καλό πράγμα». Όπου η μάθηση παραπέμπει σε μια ευρύτερη παιδεία αποκομμένη από την όποια φθαρτή και πρόσκαιρη πραγματικότητα, στη σφαίρα όπου το πνεύμα υπερνικά τα γεώδη και υλικά. Για το βαθύτερο πολιτισμικό νόημα του ζητήματος, αν και όταν αυτό υπάρχει, δεν θα ασχοληθούμε εδώ. Εκείνο όμως που εντυπωσιάζει είναι ότι η όποια επίδοση ενός ιδρύματος δεν συνδέεται ούτε με τη δημόσια δαπάνη ούτε με την οικονομική ανάπτυξη της/μιας χώρας. Είναι σαν ένα ίδρυμα να λειτουργεί εν κενώ. Επιπλέον, η εμμονή στον συμβολισμό των «100 πρώτων» είναι έωλη στο μέτρο που ακόμα και με τα πιο σκληρά αγγλοσαξονικά κριτήρια αριστείας θα έπρεπε κανείς να επικεντρώνεται στο καλύτερο 1% της παγκόσμιας κατάταξης. Όμως, στον κόσμο υπάρχουν περίπου 24.000 ιδρύματα, συνεπώς το 1% είναι 240 ιδρύματα και όχι 100! Βέβαια, κι αυτό θα ήταν παράδοξο στο βαθμό που για τις ΗΠΑ ή τη Γερμανία, για παράδειγμα, το 1% ίσως να ήταν σημαντικό στο βαθμό που ηγούνται είτε παγκόσμια είτε ευρωπαϊκά. Για χώρες όμως όπως η Ελλάδα τι νόημα θα είχε η ένταξη ενός ελληνικού πανεπιστημίου στα 100 πρώτα αν όντως η οικονομία μιας χώρας συνδέεται άμεσα με την εκπαίδευσή της και μάλιστα την ανώτατη; Και μόνο η εκφορά της πρότασης δεν συνιστά αντίφαση στην ελληνική περίπτωση;

Αν επιχειρούσε κάποιος μια ορθολογικότερη αντιμετώπιση, με βάση την προγενέστερη ανάλυση, θα κατέληγε ίσως σε μερικά χρήσιμα συμπεράσματα που θα τον οδηγούσαν σε σκληρά ερωτήματα αν όχι δειλήματα. Αναλυτικότερα.

- Τα ελληνικά δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, ως σύστημα, παρουσιάζουν μια ιδιαίτερα συμπαγή εικόνα. Μάλιστα, φαίνονται ιδιαίτερα ανθεκτικά, ως τώρα, στην τεράστια οικονομική κρίση της χώρας και στην κατάρρευση των δημόσιων δαπανών για αυτά. Βέβαια, αυτό μοιάζει να ισχύει κυρίως για τα πανεπιστήμια, όπου 18 από τα 22 βρίσκονται στο καλύτερο 10% του κόσμου. Στα ΤΕΙ, η εικόνα είναι περιπλοκότερη κι όχι τόσο καθαρή, αν όχι ανησυχητική.
- Τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης υπεραποδίδουν σε σύγκριση με τη συνολική οικονομική ανάπτυξη, στην πραγματικότητα, με την τρέχουσα οικονομική συρρίκνωση της χώρας. Κι αυτό είναι ένα μείζον ζήτημα που εγείρει δύσκολες ερωτήσεις.
- Τα ελληνικά πανεπιστήμια, με βάση την κατακεφαλήν δαπάνη ανά φοιτητή και την ταξινόμησή τους στο webometrics, είναι μια πολύ καλή περίπτωση value for money στο βαθμό που με πολύ λιγότερα από άλλες παρεμφερείς σε ανάπτυξη χώρες πετυχαίνουν το ίδιο καλά με αυτές. Αυτό από την άλλη, δεν σημαίνει ότι τα ελληνικά ιδρύματα δεν έχουν προβλήματα. Αλλά η κατανόηση αυτών των προβλημάτων πρέπει να μπει μέσα σε ένα οικονομικο-κοινωνικό πλαίσιο αναφοράς για να γίνουν κατανοητά.
- Αν λοιπόν κάποιος ήθελε να αποτυπώσει τα μεγαλύτερα προβλήματα για τα ελληνικά πανεπιστήμια αυτά θα ήταν, κυρίως: α) η πολιτική τάξη της χώρας και ο ανεπαρκής λόγος της, και β) η καχεκτική οικονομία της Ελλάδας με την προβληματική αγορά εργασίας που παράγει.

Με δεδομένη πιά αυτή την απόκλιση μεταξύ λειτουργίας συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης και οικονομικής ανάπτυξης μια σειρά σκληρών ερωτημάτων θα μπορούσαν να τεθούν. Για παράδειγμα:

- Έχει πράγματι ανάγκη η χώρα ενός τόσο εκτεταμένου και παραγωγικού συστήματος ανώτατης εκπαίδευσης;

- Σε μια περίοδο βαθειάς κρίσης, μήπως ακόμα και η τρέχουσα δημόσια χρηματοδότηση της ανώτατης εκπαίδευσης δεν είναι παρά μια τεράστια κατασπατάληση οικονομικών πόρων;

Στην ουσία, τα παραπάνω υπονοούν μια βασική έλλειψη. Τα ελληνικά ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης λειτουργούν εν κενώ στο μέτρο που η ελληνική πολιτεία δεν έχει συγκεκριμενοποιήσει ένα μοντέλο και εθνικές προτεραιότητες ανάπτυξης, άρα και τομείς προτεραιότητας. Έτσι, όμως η δημόσια ανώτατη εκπαίδευση καλείται να εργαστεί χωρίς στρατηγικούς στόχους και δείκτες αναφοράς. Πρόκειται για ένα καλό παράδειγμα όπου το κάρο έχει μπει μπροστά από τα άλογα. Με αυτόν όμως τον τρόπο, το σύστημα είναι εύκολο να ξεχειλώσει, συνεπώς να σπαταλά οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους. Αλλά για αυτή την έλλειψη δεν φταίνε τα ελληνικά δημόσια ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης.

Επανερχόμενοι στα προηγούμενα ερωτήματα, πριν προσπαθήσει κανείς να τα απαντήσει, θα έπρεπε να σκεφτεί, αφενός, ότι η επίσημη ανεργία τα τελευταία χρόνια βρίσκεται συνεχώς πάνω από το 25% (το διπλάσιο για τους νέους) και ότι οι περικοπές σε μισθούς και συντάξεις είναι συνεχείς και πολλαπλές. Αφετέρου, 240.000 πτυχιούχοι έχουν φύγει στο εξωτερικό για να εργαστούν δεδομένου ότι δεν βρίσκουν δουλειές (ή ικανοποιητικές δουλειές) στην Ελλάδα. Αυτοί οι πτυχιούχοι (σε ένα σημαντικό τμήμα τους από κοστοβόρα Τμήματα όπως εκείνα της Ιατρικής ή των Μηχανικών) αφού σπούδασαν με χρήματα των Ελλήνων φορολογουμένων στη συνέχεια προσφέρουν την εργασία τους (άρα την επιστημονική τους υπεραξία) σε χώρες όπως η Γερμανία ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Είναι αλήθεια ότι για αυτές τις χώρες αυτή η «προσφορά» είναι καλοδεχούμενη. Ταυτόχρονα είναι και μια θετική αξιολόγηση για την ποιότητα των πτυχιούχων των ελληνικών δημόσιων ιδρυμάτων. Είναι όμως και για την Ελλάδα; Μήπως τα χρήματα για την εκπαίδευση αυτών των 240.000 πτυχιούχων ή και όσων άλλων μελλοντικών θα μπορούσαν να διοχετευτούν αλλού και να επενδυθούν καλύτερα;

Θα μπορούσε κάποιος να ισχυριστεί ότι τα πανεπιστήμια καλούνται επίσης να αναπτύξουν την καινοτομία και να επανακινήσουν την ελληνική οικονομία με νέες υπηρεσίες και προϊόντα. Ακόμα κι αν αυτή η σκέψη είναι σωστή, μήπως ένα μαζικό πανεπιστήμιο όπως είναι πλέον το ελληνικό είναι μια υπερβολή ή σε κάθε περίπτωση μια εκτός πραγματικότητας πολυτέλεια;

Η προσπάθεια απάντησης σε αυτά τα ερωτήματα δεν είναι εύκολη αλλά είναι ουσιαστική. Σε κάθε περίπτωση είναι ουσιαστικότερη από την απλή ανοησία της συζήτησης περί της μη ένταξης ελληνικών πανεπιστημίων στα 100 πρώτα των παγκόσμιων ταξινομήσεων....